

Een gesloten regeling naar een Apf: waarom makkelijk doen als het moeilijk kan?

Met de Verzamelwet pensioenen 2017 wordt een (vermeende) onvolkomenheid hersteld in de Pensioenwet als het gaat om de uitvoering van een gesloten regeling door een algemeen pensioenfonds (Apf).¹ Art. 23a PW regelt dat een Apf een uitvoeringsreglement kan opstellen als de werkgever niet meer bestaat. Op grond van de huidige tekst van de Pensioenwet zou dat betekenen dat, zolang de werkgever nog wel bestaat, een uitvoeringsovereenkomst tussen hem en het Apf moet worden opgesteld, ook als de werkgever geen enkele bemoeienis meer heeft met de gesloten pensioenregeling. Omdat dit niet de bedoeling is, wordt deze onvolkomenheid per 1 januari 2018 hersteld, waardoor in de geschetste situatie ook een uitvoeringsreglement volstaat als de werkgever nog wel bestaat. Goed bedoeld, maar in mijn optiek is dit een oplossing voor een probleem dat niet bestaat.

■ DE WET APF EN DE VERZAMELWET PENSIOENEN 2017

Per 1 januari 2016 is de Wet Apf in werking getreden.² Met deze wijziging van de Pensioenwet is onder meer art. 23a PW geïntroduceerd: een Apf moet een uitvoeringsreglement opstellen als het Apf een gesloten regeling uitvoert en de werkgever niet meer bestaat – meer precies: als de onderneming van de werkgever heeft opgehouden te bestaan. Volgens de toelichting bij de nota van wijziging waarin de invoering van art. 23a werd voorgesteld, is deze bepaling nodig omdat art. 123, lid 3 PW verordonneert dat kosten in mindering worden gebracht op het pensioenvermogen als dat zo in de uitvoeringsovereenkomst is opgenomen.³ Maar met een werkgever die niet langer bestaat, kan geen uitvoeringsovereenkomst worden gesloten. Met de wijziging werd het dus mogelijk om een uit-

voeringsreglement op te stellen waarin de inhouding van kosten op het pensioenvermogen is opgenomen. In art. 123, lid 3 PW werd tegelijkertijd het uitvoeringsreglement toegevoegd als basis voor de inhouding van de kosten. Door in de tekst van art. 23a PW te spreken over ‘de onderneming van de werkgever die heeft opgehouden te bestaan’, moest naar de letter ook een uitvoeringsovereenkomst worden gesloten bij de overdracht van premievrije aanspraken naar een Apf waar de werkgever geen enkele bemoeienis (meer) mee heeft.

Met een werkgever die niet langer bestaat, kan geen uitvoeringsovereenkomst worden gesloten

Op het moment van schrijven van dit artikel is het wetsvoorstel Verzamelwet pensioenen 2017 in behandeling bij de Eerste Kamer.⁴ Voorgesteld wordt om art. 23a PW aan te passen door de zinsnede ‘en de onderneming van de werkgever heeft opgehouden te bestaan’ te schrappen.⁵ De memorie van toelichting zegt hierover dat het met die aanpassing voor alle gesloten fondsen mogelijk wordt de uitvoering onder te brengen bij een Apf, dus niet alleen in de situatie dat de werkgever niet langer bestaat.⁶ De memorie zegt dus impliciet dat de wet die mogelijkheid nu niet biedt, tenzij met de – op afstand staande – werkgever een uitvoeringsovereenkomst wordt gesloten.

Gerwin de Weert
Mr. G.G. de Weert CPL is pensioenjurist bij TKP Pensioen in Groningen; hij schreef dit artikel op persoonlijke titel

■ GESLOTEN REGELING

Het gesloten karakter van een pensioenregeling is veelal het gevolg van de opzegging van een uitvoeringsovereenkomst door de werkgever; deze heeft geen verplichting meer om premie te betalen en de pensioenuitvoerder moet 'zijn eigen broek ophouden'. Er is dus geen band meer tussen werkgever en pensioenuitvoerder. De nieuwe of bestaande pensioenovereenkomst tussen de werkgever en de werknemers wordt ondergebracht bij een andere pensioenuitvoerder.

Een dergelijk gesloten fonds kan besluiten het fonds te liquideren en de aanspraken over te dragen naar een andere pensioenuitvoerder. Dat kan een verzekeraar zijn, een ondernemings- of een bedrijfstakpensioenfonds en sinds kort ook een Apf. De toezichthouder wijst gesloten pensioenfonds actief op hun beperkte horizon en spoort hen aan 'zich te bezinnen op de toekomst'.⁷ De huidige consolidatiebeweging en de afname van het aantal pensioenfonds is hier mede een gevolg van.

■ DE OVERDRACHT VAN AANSPRAKEN

Als een andere pensioenuitvoerder de gesloten regeling van een liquiderend fonds gaat uitvoeren, zullen de opgebouwde aanspraken worden overgedragen naar die ontvangende uitvoerder.⁸ Die overdracht vindt zijn grondslag in art. 84 PW. De overeenkomst van overdracht die in dat kader wordt opgesteld, vormt de titel voor de overdracht. De ontvangende en de overdragende uitvoerder maken hierin afspraken over het moment van de overdracht, de overdrachtswaarde, of de overdrachtswaarde in geld of 'in kind' wordt overgedragen, ontbindende voorwaarden (o.m. dat de toezichthouder geen verbod oplegt), vrijwaringen, etc.

De overgang van aanspraken vindt zijn grondslag dus niet in een ander document, zoals een uitvoeringsovereenkomst. Laatstgenoemde heeft een ander doel en kent andere contractspartijen: met een uitvoeringsovereenkomst brengt de werkgever een tussen hem en zijn werknemers afgesproken pensioenovereenkomst onder bij een pensioenuitvoerder.⁹ De contractspartijen zijn dan dus een werkgever en een pensioenuitvoerder. Die situatie is niet aan de orde als een ontvangende pensioenuitvoerder een gesloten regeling gaat uitvoeren. Er worden immers alleen pensioenaanspraken en -rechten overgedragen. Dat is iets anders dan het onderbrengen van een pensioenovereenkomst bij een pensioenuitvoerder. Anders gezegd: er is sprake van collectieve waardeoverdracht in de zin van art. 84 PW, niet van het onderbrengen van een pensioenovereenkomst in de zin van art. 23 PW.

Bij een Apf is dat niet anders. De overdracht van aanspraken vindt zijn grondslag in art. 84 PW en de overeenkomst van overdracht tussen het Apf en het liquiderende pensioenfonds die in dat kader wordt opgesteld. Meer is er voor die overdracht niet nodig.

■ ART. 23A PW IS NIET NODIG

Met een uitvoeringsovereenkomst wordt dus een pensioenovereenkomst ondergebracht bij een pensioenuitvoerder. Art. 23, lid 2 en 3 PW noemt enkele uit-

zonderingen, waarbij in plaats van een uitvoeringsovereenkomst een uitvoeringsreglement kan worden opgesteld. In die uitzonderingssituaties wordt dus wel een pensioenovereenkomst ondergebracht, maar volstaat desondanks een uitvoeringsreglement.

Het voorgestelde art. 23a PW lijkt te zijn bedoeld als nieuwe uitzondering op het voorschrift om een uitvoeringsovereenkomst op te stellen. Ook hier moest het immers mogelijk zijn in plaats van een uitvoeringsovereenkomst een uitvoeringsreglement op te stellen. Toch is de situatie van overdracht van opgebouwde aanspraken naar een Apf wezenlijk anders. Er wordt immers geen pensioenovereenkomst ondergebracht. Het is dan ook niet nodig om hiervoor een uitzonde-

Het gesloten karakter van een pensioenregeling is veelal het gevolg van de opzegging van een uitvoeringsovereenkomst door de werkgever

ring op de plicht een uitvoeringsovereenkomst op te stellen, in de wet op te nemen. Het is sowieso al mogelijk een uitvoeringsreglement op te stellen, aangezien daarin dan geen 'onderbrenging' wordt geregeld. In de situatie dat premievrije aanspraken van een gesloten pensioenfonds in het kader van een liquidatie worden overgedragen aan een verzekeraar, een ondernemings- of een bedrijfstakpensioenfonds, zal niemand zich afvragen of daarvoor een uitvoeringsovereenkomst of -reglement nodig is. In de praktijk gebeurt dat dan ook niet. Het verschil met een overdracht naar een Apf zit volgens de wetgever kennelijk in de beperkte mogelijkheden voor een Apf om kosten in te houden op het vermogen binnen de collectiviteitskring. Dat kan volgens het huidige art. 123 PW alleen als dat in de uitvoeringsovereenkomst of het uitvoeringsreglement is opgenomen.

■ TEN SLOTTE

Eerdergenoemde nota van wijziging, op grond waarvan art. 23a PW is toegevoegd en art. 123, lid 3 PW is uitgebreid, is mijns inziens een iets te enthousiaste wijziging geweest. De wetgever had kunnen volstaan met het toevoegen van het woord 'uitvoeringsregle-

1 Kamerstukken I, 2016/17, 34 674, A.

2 Stb. 2015, 549.

3 Kamerstukken II, 2014/15, 34 117, 10, p. 5.

4 Kamerstukken I, 2016/17, 34 674, A.

5 Kamerstukken II, 2016/17, 34 674, 2, p. 1.

6 Kamerstukken II, 2016/17, 34 674, 3, p. 3.

7 <http://www.toezicht.dnb.nl/2/50-228639.jsp>.

8 De overdracht kan ook de premievrije pensioenopbouw van arbeidsongeschikten omvatten.

9 Art. 23, lid 1 PW.

ment' aan art. 123, lid 3 PW. De invoeging van art. 23a PW was onnodig en leidt nu zelfs in een aantal gevallen tot een erg letterlijke uitleg van de toezichthouder en vertragingen bij collectieve overdrachten naar een Apf.¹⁰

De oplossing is dus eenvoudig. Stel een uitvoeringsreglement op waarin de afgesproken inhouding van kosten is opgenomen – als het uitvoeringsreglement niet al bestaat, bijvoorbeeld bij een Apf met een collectiviteitkring bedoeld voor meerdere (gesloten) re-

gelingen. Dat heeft zoals gezegd niets te maken met het onderbrengen van een pensioenovereenkomst. De in art. 23a PW geformuleerde 'uitzondering' op de plicht een uitvoeringsovereenkomst op te stellen is daarvoor ook niet nodig, evenmin als de voorgestelde wijziging van dat artikel in de Verzamelwet pensioenen 2017. ●

10 Pensioen Pro, Liquidatie fondsen vertraagd door Verzamelwet Pensioenen, 20 oktober 2017.

boeken

DE WERELD VAN ECONOMIE 4.0

prof. dr. W.A.F.G. Vermeend

Onze samenleving en economie veranderen spectaculair. De digitalisering neemt toe. Technologische startups lanceren innovatie na innovatie. Maar ook gevolgrijke klimaatmaatregelen laten zich steeds meer gelden. Deze drie ontwikkelingen transformeren de bestaande economie in een geheel nieuwe: Economie 4.0. In *De Wereld van Economie 4.0* werpt Willem Vermeend een verhelderend licht op deze razendsnelle ontwikkelingen. Hoe zal onze economische realiteit veranderen en waarom? En hoe kunnen werknemers, ondernemers en beleidsmakers hierin hun juiste draai vinden?

Deze transformatie naar Economie 4.0 zet wereldwijd alles op zijn kop. Daarbij gaat het, naast de online wereld, vooral om steeds meer toepassingen van techniek in ons dagelijks leven. Denk aan ontwikkelingen op het terrein van kunstmatige intelligentie, the internet of things, big data, robotica, 3D-printen, blockchain en nano- en biotechnologie. Volgens recente studies zal door automatisering in Nederland circa 10% van de huidige banen verdwijnen en voor maar liefst 25% zal het takenpakket er flink anders gaan uitzien.

In alle bedrijfssectoren zullen er banen worden geraakt, op verschillende niveaus. Maar veel beroepsgroepen kunnen ook hun voordeel halen uit deze ontwikkelingen. Echter, in Nederland is veel beleid – bij bedrijf en overheid – nog altijd gestoeld op de oude economie. De reden? De meeste werknemers, ondernemers, zzp'ers en zelfs topbestuurders missen de nodige kennis van zaken op het terrein van digitalisering, nieuwe technologieën en de effecten van klimaatmaatregelen.

De Wereld van Economie 4.0 dicht deze kenniskloof. Willem Vermeend biedt een verhelderend overzicht van de revolutionaire ontwikkelingen in de 4.0-wereld. Hoe veranderen ze de realiteit binnen werkkringen, ondernemerschap en de zzp-sector? En waarom? Dit boek biedt een toegankelijke entree in onze nieuwe economische realiteit.

Kluwer, Deventer 2017

Omvang: 124 pag.'s

Prijs: € 27,50 (incl. btw)

ISBN 9789013145717

